

Право — соціальна цінність, складова частина загальнолюдської культури.

Поняття та ознаки правової держави

- 1. Право — цінність — одна з засад державного і суспільного життя***
- 2. Поняття правосвідомості як регулятора правомірної поведінки прийняття на роботу***
- 3. Поняття та ознаки правової держави***

Основні поняття і терміни:

- **Мораль** - система поглядів, уявлень, норм та оцінок, що регулюють поведінку людей у суспільстві.
- **Право** - система загальнообов'язкових, формально визначених правил поведінки, які встановлюються, гарантуються і оберігаються державою з метою регулювання суспільних відносин.
- **Правовідносини** - врегульовані правовими нормами суспільні відносини, учасники яких виступають одночасно як носії юридичних прав і юридичних обов'язків, що забезпечуються державою.
- **Правомірна поведінка** – суспільно-необхідна, бажана і допустима з точки зору інтересів суспільства поведінка індивідуальних і колективних суб'єктів, що полягає у здійсненні вимог норм права, гарантується і оберігається державою.
- **Правопорушення** - протиправні, суспільно небезпечні вчинки людей, скоєння яких передбачає юридичну відповідальність.
- **Правосвідомість** - свідоме дотримання правових відносин, їх усвідомлене використання.
- **Правова держава** — це організація політичної влади, діяльність якої заснована на визнанні та реальному забезпеченні прав і свобод людини, верховенстві права і взаємній відповідальності особистості і держави.

1. Право – цінність – одна з засад державного і суспільного життя

Зміст права – це комплекс загальнообов’язкових правил поведінки, соціальних норм, встановлених та забезпечених державою.

правові норми носять загальнообов’язковий характер, за їх порушення настає юридична відповідальність.

Ознаки права:

- *системність;*
- *загальнообов’язковість;*
- *формальна визначеність права;*
- *формулювання права державою;*
- *санкціонування права державою;*
- *можливість застосування державного примусу.*

Право – особливий засіб соціального регулювання, що на відміну від норм моралі, звичаїв, традицій характеризується ознаками, що визначають його тісну взаємодію з державою.

Морально-етична природа права

Право по-справжньому сильне тоді, коли його норми містять у собі мораль, моральні цінності

В праві моральні цінності виконують подвійну роль

- По-перше, на їх основі виробляються нові і вдосконалюються існуючі юридичні норми.
- По-друге, вони виступають як критерій якості права і правозастосувальної практики.

Ступінь закріплення в законодавстві моральних цінностей є показником рівня розвитку права та суспільства.

Правові норми та норми моралі – це соціальні норми, які покликані регулювати відносини між учасниками суспільного життя

ПРАВО	МОРАЛЬ
Існує тільки в соціально-неоднорідному суспільстві	Існує як в державному, так і у додержавному суспільстві
Регулює тільки найважливіші суспільні відносини	Регулює і ті відносини, які не регулюються правом
Має, як правило, писаний характер втілюючись у формі офіційного документу	Існує, в основному, в усній формі, а у випадку письмового закріплення не має документальної форми
Розповсюджується на громадян держави і осіб, що знаходяться на її території	Розповсюджується на все населення або на певну соціальну групу
Має обов'язковий до виконання характер	Виконується лише у випадках авторитетності норми для суб'єктів
Реалізується за допомогою спеціальних органів держави	Гарантується суспільством у цілому, а не окремими його структурами
За порушення норм права настає юридична відповідальність	За порушення норм моралі застосовуються тільки засоби суспільного впливу
Приймається в рамках спеціальної процедури	Закріплюється у суспільстві у довільному порядку

Властивості права:

- **нормативність** (складається з норм, загальних правил);
- **всезагальність** (єдиний для всіх порядок регулювання суспільних відносин);
- **загальнообов'язковість** (поширюється на всіх учасників правовідносин і є обов'язковими до виконання);
- **системність** (норми права тісно пов'язані між собою, діють в єдності, з них складаються галузі і інститути права);
- **формальна відповідність права** (правові норми точні, їх зміст закріплюється у вигляді закону);
- **забезпеченість права державою** (державою встановлює, забезпечує, гарантує виконання правових норм, порушення правових норм зумовлює певні правові наслідки)

Принципи

1. **права:**

1. законність;
2. гуманізм;
3. демократизм;
4. єдність прав і обов'язків;
5. рівність громадян перед законом;
6. внутрішня узгодженість права.

Функції права:

регулятивна (основна), виховна, охорона суспільних відносин, вплив на свідомість і поведінку людей, запобігання правопорушенням

2. Поняття правосвідомості як регулятора правомірної поведінки

Правосвідомість – це свідоме дотримання правових відносин, що визначені суспільством і державою, їх усвідомлене використання.

Правосвідомість виконує у соціумі цілий ряд функцій:

(Вони є основними напрямками її впливу на правові явища, правову систему в цілому)

- **когнітивна** (пізнавальна, інформаційна) — припускає знання права, проінформованість про нормативні акти, зміст юридичних норм; без інформації про закон не може бути і ставлення до нього.
- **правостворююча** (ціннісна, емоційна) — припускає ціннісне ставлення до законодавства, співвіднесення правових норм зі своїми поглядами на правове, обов'язкове, необхідне;
- **регулююча** (настановча) — припускає співвідношення поведінки людей з чинною в суспільстві системою правових розпоряджень; мотиви і настанови стосовно поведінки, врегульованої правом — відповідно до правових дозволів і заборон.

Правовідносини – це врегульовані нормами права суспільні відносини, учасники яких виступають як носії взаємних суб'єктивних прав і юридичних обов'язків, що забезпечуються державою.

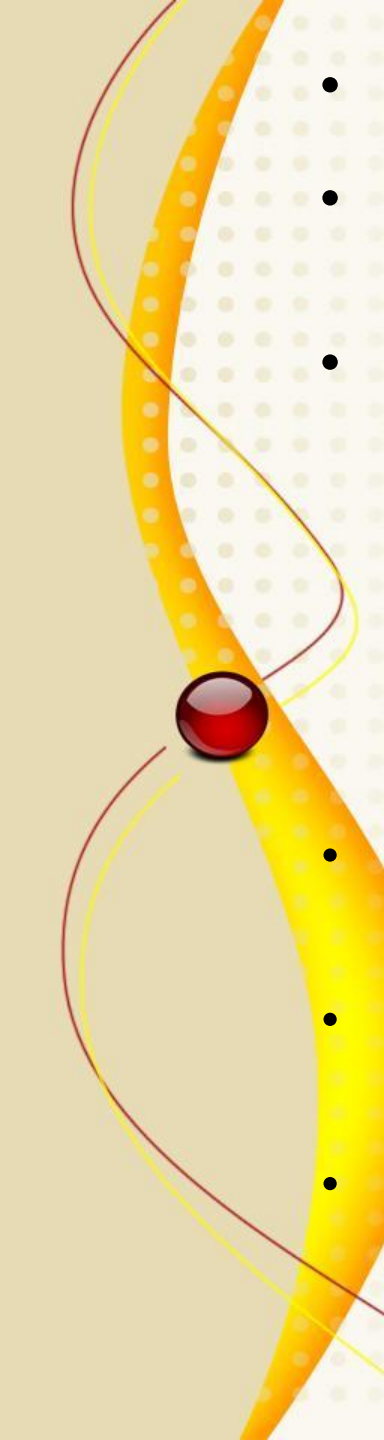
- **Правоздатність** – це здатність суб'єкта бути носієм суб'єктивних прав і юридичних обов'язків.
- **Дієздатність** – це здатність суб'єктів своїми діями набувати і самостійно здійснювати суб'єктивні права і виконувати юридичні обов'язки.
- **Юридичні обов'язки** – це закріплена нормами права міра необхідної, найбільш розумної та доцільної поведінки особи (суб'єкта), спрямована на задоволення інтересів носія суб'єктивного права і забезпечена можливістю державного примусу.

Юридичні дії поділяють на правомірні й неправомірні.

Правомірні юридичні дії поділяють на юридичні акти – таку юридичну поведінку, що здійснюється з метою породження юридичних наслідків, правомірні юридичні вчинки – такі дії, що не мають на меті спричинення юридичних наслідків.

Неправомірні юридичні дії – це правові аномалії, зловживання правом, що не є правопорушенням, і правопорушення. До правопорушень відносять злочини й різні проступки.

- **Правомірна поведінка** – це суспільно необхідна, бажана і допустима під кутом зору інтересів суспільства поведінка індивідуальних і колективних суб'єктів, що виявляється у здійсненні норм права, гарантується та охороняється державою.
- **Протиправною поведінкою** вважається поведінка, що характеризується порушенням норм права. Одним з видів такої поведінки є правопорушення. Кожне правопорушення конкретне, оскільки його чинить конкретний індивідуальний або колективний суб'єкт у певний час, у певному місці.

-
- **Правопорушення** – це юридичний факт, який має місце за наявності всіх вищеназваних ознак.
  - **Види правопорушень** – це класифікаційні групи правопорушень за різними підставами. Залежно від ступеня суспільної небезпечності розрізняють злочини і проступки.
  - **Злочин** – це вид правопорушення, що передбачається кримінальним законом, тобто суспільно небезпечні, кримінально протиправні, винні дії чи бездіяльність фізичної осудної особи, яка досягла певного віку, що посягають на суспільний чи державний устрій країни, її політичну чи економічну систему, власність, громадянські, економічні, політичні та інші права й свободи.

Класифікація проступків:

- 1) **адміністративні** проступки – це такі, що посягають на державний чи громадський порядок, власність, права і свободи осіб, на встановлений порядок управління;
- 2) **дисциплінарні** проступки – це такі, що посягають на дисципліну праці, військову, державну, навчальну та інші види дисципліни;
- 3) **цивільно-правові** проступки – це шкідливе, протиправне, винне порушення особою врегульованих нормами цивільного права майнових і пов'язаних з ними немайнових особистих відносин.

3. *Поняття та ознаки правової держави*

Правова держава — це організація політичної влади, діяльність якої заснована на визнанні та реальному забезпеченні прав і свобод людини, верховенстві права і взаємній відповідальності особистості і держави.

Ознаки правової держави:

- система права, заснована на нормах загальнолюдської моралі та принципах справедливості (віддання кожному належного за добро і зло);
- правові норми, які відповідають інтересам усього суспільства або його переважної частини, закріплюють природні права і свободи людини і встановлюють відповідність між правами та обов'язками;
- верховенство права — неухильне виконання правових норм усіма посадовими особами, усіма громадянами, установами, організаціями, об'єднаннями громадян тощо;
- виконання взаємних обов'язків як державою, так і особою; забезпечення взаємної відповідальності держави і громадян;
- відсутність прогалин і колізій у правовій системі;
- наявність незалежного, непідкупного і справедливого суду;

Ознаки правової держави:

- здійснення державних функцій переважно не насильницькими методами;
- забезпечення населенню такого життєвого рівня, за якого можливе задоволення необхідних матеріальних і духовних потреб; ліквідація безробіття;
- виховання у громадян моральних принципів, поваги до праці, до надбань попередніх поколінь, дбайливого ставлення до навколишнього природного середовища;
- відсутність аморальних засобів одержання прибутків як окремими індивідами, так і державою (відсутність торгівлі зброєю, порушень прав найманих працівників, кредитів і позик під високі проценти та ін.);
- організація і здійснення державної влади на основі принципу розподілу влади.

*Звичайно, держав, які б відповідали всім цим ознакам, не існує. Однак у будь-якій державі **поступова реалізація їх свідчить про рух до правової держави.***